

Міст.-06.02.2019

І ще раз про Настю Лісовську-Роксолану

Є визначні постаті, які втілюються в історичні романи. До таких належить і Роксолана — Настя Лісовська. Завдяки своєму розуму, твердій волі та характеру вона стала імператрицею Османської держави. Воно — родом із Рогатина на Івано-Франківщині, була донькою місцевого священика Гаврила Лісовського. Дівчину викрали десь у 1518-1519 рр. османсько-яничарські «людолови».

Коли ця вродлива інтелігентна дівчина потрапила в полон, то хотіла накласти на себе руки, але доля запроторила її до Стамбула, до гарему молодого султана Сулеймана Пишного. Згодом вона стає однією з його найулюбленіших наложниць, султан закохується в юнку безмежно.

<http://meest-online.com/history/figure/i-sche-raz-pro-nastyu-lisovsku-roksolanu>

/

Пам'ятник Роксолані в Рогатині

Є визначні постаті, які втілюються в історичні романи. До таких належить і Роксолана — Настя Лісовська. Завдяки своєму розуму, твердій волі та характеру вона стала імператрицею Османської держави. Воно — родом із Рогатина на Івано-Франківщині, була донькою місцевого священика Гаврила Лісовського. Дівчину викрали десь у 1518-1519 рр. османсько-яничарські «людолови».

Коли ця вродлива інтелігентна дівчина потрапила в полон, то хотіла накласти на себе руки, але доля запроторила її до Стамбула, до гарему молодого султана Сулеймана Пишного. Згодом вона стає однією з його найулюбленіших наложниць, султан закохується в юнку безмежно.

Жіноча привабливість і впевненість у собі допомагали Роксолані дивитися на світ із оптимізмом. Хоча вона й не «засліплювала» султана жіночою своєю вродою, але за її допомогою зуміло повністю підкорити його своїм розумом.

1550 року Роксолана поступово підпорядковує собі султана, котрий на той час опинився в зеніті могутності володаря імперії. Незважаючи на успіхи, жінці все ж довелося пройти неймовірні випробування, інтриги, які важко передати словами. Вона блискуче розправила з своїми конкурентами, вивчила закони в країні й бездоганно опанувала

турецьку, перську, арабську й окремі європейські мови. Венеційський посол Навагеро писав: «Його величність султан так сильно кохає Роксолану, що в Османській династії ще не було жінки, котра б тішилася більшою повагою. Кажуть, у неї милий, скромний вигляд, і вона дуже добре знає натуру володаря і тим вона здобуває його всебічну прихильність».

Використовуючи свою владу Роксолана намагалася за всяку ціну зробити офіційним спадкоємцем трону свого сина Селіма, а не Мустафу, сина ненависної суперниці, котрий мав тоді статус спадкоємця. Й ось після тривалої системної «підготовчої роботи», султана таки переконують у тому, що його спадкоємець Мустафа. За наказом володаря хлопця душать шовковим мотузком і спадкоємцем стає Селім.

За дивних обставин раптово помирає мати Сулеймана, невинна Хуррем Хафса-султан (підозрювали отруєння), а згодом страчують великого візира Ібрагіма, котрий став на бік ворогів «усміхненої» та «веселої», а передовсім кокетливої володарки.

Більше дізнатися про неї нам на може допомогти прекрасний турецький телевізійний серіал «Величне століття». Він був створений у 2011-2014 рр. і своїм емоційним сюжетом завоював не лише турецьке телебачення, але й серця мільйонів телеглядачів у всьому світі.

А на XXII-му «Форумі видавців» у Львові Олександра Шутко, кандидат мистецтвознавства з Нововолинська, презентувала книгу «Роксолана: міфи і реалії», написану за результатами досліджень турецьких, західноєвропейських та американських науковців. Праця цілком присвячена цій непересічній особистості в історії України, Туреччини й усього світу — першій жінці-простолюдинці, котра підкорила серце султана Сулеймана та стала матір'ю його наступника — Селіма II.

Її портрети малювали великі художники Тіціан і Веронезе, а також інші європейські малярі. Роксолану називали чарівницею, яка ніби володіла надприродною магичною силою кохання. Писала зворушливі розкішні любовні листи султану Сулейману, котрий більшу частину свого життя провів у військових походах, та навіть вірші. Султан дарував Роксолані великі суми грошей із державної скарбниці. Ця платня зберігалася за нею до самої смерті й більше нагадувала річний прибуток невеликої провінції. Крім цього, Роксолана отримувала безліч дарунків — коштовні прикраси, тканини, вбрання зі Сходу та Заходу, хутра та парфуми. Деякі її речі разом із листами зараз зберігають у музеях Стамбула. Після себе Роксолана також залишила збудовані за її кошти мечеті, школи, їдальні та лікарні для бідних. Тому турки називають її великою благодійницею.

Легендарна Роксолана є однією з найвідоміших і водночас найзагадковіших жінок в українській історії не лише часів пізнього середньовіччя. Вона анітрохи не була схожа на покірну східну жінку, нагадуючи, скоріше, давньоєгипетську Клеопатру, а з ім'ям Роксолани пов'язані численні перетворення в турецькій столиці. Султанша намагалася, наскільки це можливо, займатися просвітою. На її честь назвали стамбульську дільницю, де розташовані збудовані українкою мечеть, лікарня і притулок для бідних. Турки переконані, що багато архітектурних пам'ятників Стамбула безпосередньо пов'язані з Роксоланою-Хуррем. Вони дуже шанують ім'я цієї жінки, усипальниця якої вважається одним з національних надбань країни.

Її порівнюють з богинею краси та досконалості. За словами астрологів, унікальність цієї жінки можна порівнювати зі знаком Риби. Саме Риби мають психічні здібності, якими змушують чоловіків божеволіти від їхніх дотиків.

Свою кохану дружину султан Сулейман пережив на 12 років. Він збудував величну мечеть Сулейманіє, біля якої у восьмигранній кам'яній усипальні покоїться прах Роксолани. Всередині, під високим куполом, Сулейман звелів висікти алебастрові розети і прикрасити їх безцінним смарагдом, улюбленим самоцвітом Анастасії.

Знаменитій українці присвятили безліч творів мистецтва. Її образ незмінно надихає письменників, поетів і режисерів із різних країн світу. Про неї опублікували безліч статей, поем, повістей, п'єс і романів, музичних спектаклів: телесеріал «Роксолана» (Україна, 1996-2003) — екранізація повісті Осипа Назарука, в ролі Роксолани — Ольга Сумська; телесеріал «Хуррем-султан» (Туреччина, 2003), в ролі Роксолани — Гюльбен Ергене; документальний фільм «Роксолана: кривавий шлях до трону» з циклу «У пошуках істини» (Україна, 2008); телесеріал «Величне століття» (Туреччина, 2011-2014), в ролі Роксолани — німецька акторка Мерієм Узерлі, зі 103-ї серії — турчанка Вахіде Перчин. На увагу також заслуговують 63-тя симфонія Йозефа Гайдна; опера «Роксоляна» Дениса Січинського; балет «Хуррем-султан» Невіга Кодаллі (1976); пісня «Роксолана» — слова Степана Галябарди, музика Олега Слободенка, виконувала Алла Кудлай (1990); опера «Сулейман і Роксолана, або Любов в гаремі» Олександра Костіна (1995); рок-опера «Я — Роксолана» — слова Степана Галябарди, музика Арнольда Святогорова (2000); балет «Роксолана» Дмитра Акімова (2009).

А наприкінці січня ц. р. у Стамбулі змінили текст на стенді біля усипальниці дружини султана Сулеймана Пишного Роксолани, бо там була зазначена неправильна інформація про її нібито російське походження. Про це повідомило Посольство України в Туреччині. «Поступово відновлюємо історичну правду: на звернення Посольства України в Туреччині турецька сторона вилучила текст напису про нібито російське походження дружини султана Сулеймана I Роксолани біля її усипальниці в мечеті Сулейманіє», — зазначили в українському дипломатичному представництві.

Ярослав Стех

Ось основні факти біографії Роксолани:

1502 р. — народилася в сім'ї священика Гаврила Лісовського;

1517 р. — потрапила в полон, її подарували в гарем до Стамбулу;

1520 р. — Сулейман сходиться на престол Оттоманської Порти;

1521 р. — Роксолана Хуррем народжує першого сина — Мехмеда;

1522 р. — у Роксолани та Сулеймана народжується донька Міхрімах;

1523 р. — українська наложниця дарує султанові сина Абдуллу, який прожив усього три роки;

1524 р. — у Сулеймана Пишного з'являється четверта дитина від Роксолани — син Селім, котрий згодом стане спадкоємцем престолу;

1534 р. — Роксолана стає законною дружиною Сулеймана Пишного. Це був перший такий випадок в історії Османської імперії. Роксолана отримала титул Хасекі, запроваджений спеціально для неї. Ось як один із очевидців, британський дипломат, описував весілля султана зі своєю українською нареченою: «На цьому тижні в Стамбулі сталася небачена досі подія: султан Сулейман оголосив султаншею свою українську наложницю Роксолану, через що в Стамбулі відбулося велике свято. Не можна передати словами пишність весільної церемонії, що проходила в палаці. Була влаштована загальна хода. Вночі всі вулиці були ілюміновані. Всюди були влаштовані розваги, на яких грали музиканти. Будинки були оздоблені. Народ перебував у захваті. На площі Султанахмет була споруджена велика трибуна, перед якою відбулося змагання. На свято прийшли Роксолана й інші наложниці. Брала участь у змаганні мусульманські та християнські лицарі. Потім відбулася вистава за участю канатохідців, фокусників, диких звірів, серед яких були і височенні жирафи».

1536 р. — після інтриг султанші стратили великого візира Ібрагім-пашу.

1558 р., 15 або 18 квітня — Роксолана помирає після тривалої хвороби.

